

KANSALAISTEN TERVEYSJULISTUS¹

Alkusanat

Alma Atan konferenssissa vuonna 1978 WHO:n ja UNICEF:n 134 jäsenmaan ministerit julistivat ”Terveyttä kaikille vuoteen 2000 mennessä”, jolloin tehokkaimmaksi keinoksi tämän tavoitteen saavuttamiseksi valittiin perusterveydenhuolto.

Valitettavasti tavoite ei koskaan toteutunut. Kolmannen maailman ihmisten terveysstatus ei ole parantunut. Monissa tapauksissa se on huonontunut entisestään. Olemme globaalin terveyskriisin kynnyksellä, jota kuvaavat maiden väliset ja sisäiset kasvavat eriarvoisuudet. Uudenlaisia terveysuhkia on syntymässä. Globalisaation kielteiset vaikutukset estävät terveysresurssien tasapuolisen jakaantumisen eritoten kaikkein köyhimmille ihmisille.

Kuten Alma Atassa ymmärrettiin alun perin, globaali terveyskriisi on syventynyt, koska perusterveydenhuollon periaatteet ovat jääneet toteuttamatta. Hallitukset ja kansainväliset toimijat ovat tästä epäonnistumisesta täysin vastuussa. Siksi on tärkeää ponnistella yhdessä ja maailmanlaajuisesti, jotta ”Terveyttä kaikille” - tavoite saadaan oikealle paikalleen kehityksen agendalla. Aitoja ihmiskeskeisiä aloitteita on vahvistettava ja päättäjiin, hallituksiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvaa painostusta on lisättävä, jotta Alma Atan visio toteutuisi.

Lukuisat kansainväliset järjestöt ja kansalaisliikkeet, yhteisöt ja naisliikkeet päättivät työskennellä yhdessä tätä tavoitetta kohti. Tämä ryhmä sitoutui perusterveydenhuollon periaatteisiin ja ihmisten näkemyksiin ”Kansalaisten terveyskokouksessa” (People’s Health Assembly (PHA)), joka järjestettiin 4.-8. joulukuuta 2000 Bangladeshissa, Savarissa, Gonoshasthaya Kendra-järjestön kampuksella.

Bangladeshin kokoukseen kulmineitui 1,5 vuoden valmistelutyö eri puolilla maailmaa. Tapahtumaan osallistui 1453 ihmistä 92 maasta. Kokoukseen valmistautuminen herätti suunnatonta innostuneisuutta tuhansissa eri kylätapaamisissa, aluetason työryhmissä ja kansallisissa kokoontumisissa.

Kansalaisten terveyskokouksen alustuksissa käsiteltiin viittä pääteemaa: terveyttä, elämää ja hyvinvointia; eriarvoisuutta, köyhyyttä ja terveyttä; terveydenhuoltoa ja terveyspalveluja; ympäristöä ja toimeentuloa sekä tulevaisuutta. Ihmiset eri puolilta maailmaa esittivät todisteita ahdingosta, puutteesta ja palvelujen epäonnistumisesta sekä toisaalta myös menestyksekkäistä kansalaisten aloitteista ja järjestäytymisestä. Yli sadassa työpajassa käsiteltiin näiden teemojen eri aspekteja yksityiskohtaisesti. Viisipäiväinen tapahtuma antoi osanottajille tilaa ilmaista itseään omalla tavallaan. He toivat esiin hallitustensa ja kansainvälisten järjestöjen virheitä ja päättivät ponnistella yhdessä, jotta terveys ja tasa-arvoinen kehitys nostetaan korkeimmiksi prioriteeteiksi paikallisessa, kansallisessa ja kansainvälisessä politiikassa.

Prosessin päätteeksi kokouksen osanottajat allekirjoittivat ”Kansalaisten terveysjulistuksen”. Julistuksesta on nyt tehty maailmanlaajuisen kansalaisliikkeen väline, jonka avulla Alma Atan unelmasta pyritään tekemään totta. Rohkaisemme kaikkia, jotka jakavat huolestumme ja haluavat liittyä meihin ja allekirjoittamaan julistuksen.

¹ Alkuperäisestä englanninkielisestä People’s Charter for Health -tekstistä julistuksen ovat vapaamuotoisesti suomentaneet: Philippe Berger, Annamari Koistinen, Hanna Tapanainen. Lisätietoja: *Kansainvälinen solidaarisuussäätiö*, p. 09-7011200 tai s-posti: miia.nuikka@finsolid.fi

Johdanto

Terveys on sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen kysymys, ja ennen kaikkea perusihmisoikeus. Köyhien ja syrjäytyneiden ihmisten huonon terveydentilan taustalla on taloudellista eriarvoisuutta, riistoa, väkivaltaa ja epäoikeudenmukaisuutta. Terveyttä kaikille -tavoitteen toteutuminen edellyttää, että valtaintressejä ja globalisaatiota on vastustettava. Samalla on muutettava poliittisia ja taloudellisia prioriteetteja.

Kansalaisten terveysjulistus perustuu sellaisten ihmisten näkemyksiin, joiden ääntä harvoin - jos koskaan - aikaisemmin on kuultu. Kansalaisten terveysjulistus kannustaa ihmisiä kehittämään omia ratkaisujaan sekä vaatimaan vastuuta paikallisilta viranomaisilta, kansallisilta hallituksilta, kansainvälisiltä organisaatioilta ja monikansallisilta yhtiöiltä.

Visio

Oikeudenmukaisuus, kestävä kehitys ja rauha ovat visiomme paremmasta maailmasta – maailmasta, jossa terveellinen elämä kaikille on tosiasia; maailmasta, joka kunnioittaa, arvostaa ja vaalii kaikkea elämää ja sen moninaisuutta; maailmasta, joka mahdollistaa ihmisten kykyjen ja taitojen kukoistamisen toistensa rikastuttamiseksi; maailmasta, missä kansan ääni ohjaa elämäämme muokkaavia päätöksiä.

Voimavaroja on olemassa enemmän kuin riittävästi tämän vision toteuttamiseksi.

Terveyskriisi

“Jokapäiväiset sairaudet ja kuolemat suuttavat meitä.. Ei ainoastaan siksi, koska ihmisiä sairastuu tai ihmisiä kuolee. Olemme vihaisia, koska monet sairaudet ja kuolemat johtuvat meille asetetuista talous- ja sosiaalipoliittisista toimenpideohjelmista.”

(Ääni Keski -Amerikasta)

Viime vuosikymmeninä globaalit taloudelliset muutokset ovat vaikuttaneet perinpohjaisesti ihmisten terveyteen sekä kansalaisten mahdollisuuksiin saada terveys- ja sosiaalipalveluja.

Maailmalaajuisesta ennennäkemättömästä vauraudesta huolimatta köyhyys ja nälkä lisääntyvät edelleen. Rikkaiden ja köyhien maiden välinen kuilu on syventynyt, kuten myös eriarvoisuus maiden sisällä, niin yhteiskuntaluokkien, miesten ja naisten kuin nuorten ja vanhustenkin välillä.

Suuri osa maailman väestöstä elää yhä ilman ruokaa, koulutusta, puhdasta juomavettä, viemärointiä, asuntoa, maata, työtä ja terveydenhuoltopalveluja. Maailmassa vallitseva syrjintä vaikuttaa sairauksien esiintymiseen ja terveydenhuoltopalvelujen saatavuuteen.

Maapallon luonnonvarat ovat katoamassa hälyttävän nopeasti. Siitä johtuva ympäristön vahingoittuminen uhkaa jokaisen, etenkin kaikkein köyhimpien ihmisten, terveyttä. Uusien konfliktien määrä on lisääntynyt, samalla kun massatuhoaseet yhä muodostavat vakavan uhan.

Maailman voimavarat keskittyvät yhä harvempien käsiin, jotka tavoittelevat oman yksityisen voittonsa maksimointia. Uusliberalistisesta talouspolitiikasta päättävät muutaman rikkaimman valtion hallitusten muodostama ryhmä ja kansainväliset laitokset kuten Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ja Maailman Kauppajärjestö (WTO). Tällä politiikalla yhdessä monikansallisten yhtiöiden säätelemättömän toiminnan kanssa on ollut vakavia vaikutuksia ihmisten elämään, toimeentuloon, terveyteen ja hyvinvointiin sekä Etelässä että Pohjoisessa.

Julkiset palvelut eivät vastaa enää ihmisten tarpeita, koska ne ovat heikentyneet hallitusten sosiaalibudjettien leikkausten vuoksi. Terveydenhuoltopalvelut ovat nykyään vaikeammin saatavilla, epätasaisemmin jaettuina ja epätarkoituksenmukaisempia.

Yksityistäminen heikentää terveydenhoidon saatavuutta ja siten oikeudenmukaisuuden periaatetta. Maailmamme riittämätön sitoutuminen kohtuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteisiin näkyy ehkäistävissä olevien sairauksien, kuten tuberkuloosin ja malarian, paluuna ja uusien sairauksien, kuten AIDS:n ja HIV-tartuntojen, kasvuna ja leviämisenä.

Kansalaisten terveysjulistuksen lähtökohdat

-Ihmisen perusoikeutena on mahdollisimman korkean terveyden- ja hyvinvointitason saavuttaminen ihonväristä, etnisestä taustasta, uskonnosta, sukupuolesta, iästä, sukupuolisuuntautumisesta tai yhteiskuntaluokasta huolimatta.

- Pohjana terveyspoliittisten toimenpideohjelmien laatimiselle on käytettävä Alma Atan julistuksessa (1978) käsitellyjä yleisen, kattavan perusterveydenhuollon (Primary Health Care) periaatteita. Terveyttä ja terveydenhuoltoa koskeviin kysymyksiin tarvitaan

oikeudenmukaista, osallistumiseen perustuvaa, monisektorista asennetta ja otetta nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

- Hallitukset ovat vastuussa laadukkaan terveydenhuollon, koulutuksen ja muiden palvelujen saatavuudesta ja niiden järjestämisestä ihmisten tarpeiden eikä maksukyvyn mukaan.
- Kansalaisjärjestöjen osallistuminen kaikkien terveys- ja sosiaalipoliittisten päätösten ja ohjelmien laatimiseen, toimeenpanoon ja arviointiin on olennaista.
- Poliittinen, sosiaalinen, taloudellinen ja fyysinen ympäristö vaikuttavat ratkaisevasti terveyteen. Terveiden pitäisi yhdessä oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kanssa olla ensimmäisellä sijalla poliittisen päätöksenteon tärkeysjärjestyksessä niin paikallisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Vetoamus toiminnan aloittamiseksi

Maailmanlaajuisen terveystilanteen torjumiseksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin kaikilla tasoilla – yksilö-, yhteisö-, valtio-, alue- ja globaalitasolla - sekä niiden kaikilla sektoreilla. Alla esitetyt vaatimukset luovat pohjan toiminnalle.

Terveys on ihmisoikeus

Terveys heijastaa yhteiskunnan sitoutumista kohtuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Terveys ja ihmisoikeudet on taattava ensisijaisina arvoina taloudellisessa ja poliittisessä päätöksenteossa.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

- tukevat kaikkia pyrkimyksiä saavuttaa oikeus terveyteen.
- vaativat hallituksia ja kansainvälisiä laitoksia laatimaan uudelleen ja toimeenpanemaan päätöksiä ja käytäntöjä, jotka kunnioittavat oikeutta terveyteen
- muodostavat laajapohjaisia kansalaisliikkeitä painostamaan hallituksia sisällyttämään terveys- ja ihmisoikeudet kansallisiin perustuslakeihin ja lainsäädäntöihin.
- torjuvat ihmisten terveystarpeiden voittoja tavoittelevan hyväksikäytön.

Taloudelliset haasteet

Talous vaikuttaa ihmisten terveyteen. Oikeudenmukaisuuden, terveyden, ja sosiaalisen hyvinvoinnin etusijalle asettava talouspolitiikka kohentaa sekä ihmisten terveyttä että taloutta. Kansallisten hallitusten ja kansainvälisten laitosten toteuttamat ensisijaisesti pääoman tarpeita suosivat poliittiset päätökset ja finanssi-, maatalous- ja työmarkkinapolitiikka vieraannuttavat ihmisiä elämästä ja toimeentulosta. Talouden globalisaatio ja kaupan vapauttaminen ovat lisänneet eriarvoisuutta sekä maiden välillä että niiden sisällä. Etenkin vahvimmat maat käyttävät asemansa vahvistamiseksi ja laajentamiseksi sellaisia voimavaroja, mukaan lukien talouspakotteita ja sotilasoperaatioita, jotka vaikuttavat tuhoisasti ihmisten elämään.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

- vaativat Maailman Kauppajärjestön WTO:n ja globaalien kauppajärjestelmän uudistamista ihmisten sosiaali-, ympäristö-, talous- ja terveysoikeuksien loukkausten lopettamiseksi sekä etelän maiden etujen tarkoitukselliseksi ja määrätietoiseksi edistämiseksi. Kansanterveyden suojaamiseksi tämän uudistuksen on sisällettävä myös tekijänoikeussäädökset, kuten patentit ja TRIPS -sopimus.
- vaativat kolmannen maailman velkojen mitätöintiä
- vaativat Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston perusteellista uudistamista siten, että nämä laitokset ottavat kehitysmaiden oikeudet ja edut huomioon ja edistävät niitä aktiivisesti.
- vaativat toimivia sääntöjä varmistaakseen, että ylikansalliset suuryhtiöt eivät vaikuta negatiivisesti ihmisten terveyteen, eivät riistä työvoimaa, eivät saastuta ympäristöä eivätkä loukkaa yksittäisten maiden suvereniteettia.
- varmistavat, että hallitukset harjoittavat sellaista maatalouspolitiikkaa, joka on sopusoinnussa ihmisten tarpeiden kanssa eikä ole alistettu markkinoiden vaatimuksiin taaten täten turvatun ja tasapuolisen ruoan saatavuuden.
- vaativat, että kansalliset hallitukset suojaavat kansanterveysoikeudet tekijänoikeus-oikeutta koskevassa lainsäädännössä.
- vaativat kansainvälisten pääomavirtojen keinottelun valvontaa ja verotusta.
- vaativat, että kaikkien talouspoliittisten päätösten vaikutukset terveyteen, oikeudenmukaisuuteen, sukupuolten asemaan ja ympäristöön on arvioitava ja niiden on sisällettävä säätely- ja valvontamääräyksiä.

-vaativat, että kasvuun perustuvat talousteoriat on kyseenalaistettava ja että ne korvataan ne inhimillisiä ja kestäviä yhteiskuntia luovilla vaihtoehdoilla. Talousteorioiden pitäisi tunnustaa ympäristön rajoitukset, oikeudenmukaisuuden ja terveyden tärkeys sekä maksamattoman työn, erityisesti naisten näkymättömän työn merkitys.

Yhteiskunnalliset ja poliittiset haasteet

Laaja ja monipuolinen sosiaalipolitiikka vaikuttaa myönteisesti ihmisten elämään ja toimeentuloon. Taloudellinen globalisaatio ja yksityistämiset ovat johtaneet yhteisöjen, perheiden ja kulttuurien hajoamiseen. Naiset ovat keskeisessä asemassa yhteiskuntien sosiaalisen rakenteen ylläpitäjinä kaikkialla. Silti heidän perustarpeensa jätetään usein huomiotta tai täyttämättä. Heidän oikeuksiaan loukataan ja heidän on elettävä turvattomuudessa.

Julkiset laitokset ovat murentuneet ja heikentyneet. Monet niiden tehtävistä on joko siirretty yksityissektorille, erityisesti suuryrityksiin, tai muille kansallisille ja kansainvälisille laitoksille, jotka harvoin ovat vastuuvollisia kansalle. Lisäksi poliittisten puolueiden ja ammattiyhdistysten valta on jyrkästi vähentynyt, kun taas konservatiiviset ja fundamentalistiset voimat ovat nousussa. Poliittisissa järjestöissä ja kansalaisjärjestöissä tarvitaan osallistavaa demokratiaa läpinäkyvyyden ja tilivelvollisuuden edistämiseksi ja takaamiseksi pikaisesti.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

- vaativat ja tukevat osallistavien, laajamittaisten sosiaalipoliittisten toimenpideohjelmien kehittelyä ja toimeenpanoa
- varmistavat, että kaikilla naisilla ja miehillä on tasavertainen oikeus työhön, toimeentuloon, sananvapauteen, poliittiseen osallistumiseen, uskonnonvapauteen, koulutukseen ja väkivallalta suojattuun elämään.
- painostavat hallituksia säätämään ja toimeenpanemaan syrjäytyneiden ryhmien fyysistä, henkistä ja hengellistä terveyttä ja ihmisoikeuksia suojaavaa ja edistävää lainsäädäntöä.
- vaativat, että koulutus ja terveys ovat etusijalla poliittisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Tämä merkitsee maksutonta ja oppivelvollisuuden alaista laadukasta koulutusta kaikille lapsille ja aikuisille, erityisesti tytöille ja naisille. Tämä tarkoittaa myös laadukasta esikoulua ja lastenhoitoa.
- vaativat, että julkisten laitosten toiminta, kuten lastenhoitopalvelut, ruoan jakelu, asumista koskevat järjestelyt, edistää yksilöiden ja yhteisöjen terveyttä.

- tuomitsevat sellaiset poliittiset päätökset, jotka johtavat ihmisten pakkosiirtoihin mailtaan, kotoaan tai työpaikoiltaan, sekä pyrkivät tällaisten päätösten kumoamiseen.
- vastustavat sellaisia fundamentalistisia voimia, jotka uhkaavat yksilöiden oikeuksia ja vapauksia, koskien erityisesti naisia, lapsia ja vähemmistöjä.
- vastustavat seksimatkausta ja globaalia nais- ja lapsikauppaa.

Ympäristöhaasteet

Veden ja ilman saastuminen, nopea ilmastonmuutos, biodiversiteetin menetykset, otsonikerroksen heikkeneminen, ydinvoima ja –jätteet, myrkkymikrokäsit ja tuholaismyrkyt, vaikuttavat kaikki voimakkaasti ihmisten terveyteen. Tämän tuhon pohjimmaisia syitä ovat mm. luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, pitkäaikaisen kokonaisvision puute, itsekkäiden ja voiton maksimointia tavoittelevien asenteiden yleistymisen, sekä rikkaiden maiden liikakulutus. Tämä tuho on kohdattava ja pysäytettävä sekä todelliseen suunnanmuutokseen on ryhdyttävä välittömästi.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

- asettavat sekä monikansalliset että kotimaiset yhtiöt, julkiset laitokset ja sotilasviranomaiset vastuullisiksi ympäristöön ja ihmisten terveyteen tuhoavasti ja vaarallisesti vaikuttavasta toiminnastaan.
- vaativat, että terveys- ja ympäristökriteerit huomioidaan kaikkien kehityshankkeiden arvioinnissa, ja että terveyttä ja ympäristöä mahdollisesti uhkaavat teknologiset päätökset pannaan toimeen varovaisesti ja maltillisesti.
- vaativat hallituksia sitoutumaan nopeisiin, kansainvälisen ilmastonmuutossopimuksen edellytyksiä tiukempiin kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiin, käyttämättä vaarallisia tai sopimattomia keinoja tai teknologiaa
- vastustavat vaarallisen teollisuustuotannon sekä myrkyllisten ja radioaktiivisten jätteiden siirtämistä köyhemmille maille ja syrjäytyneille yhteisöille, ja kannustavat jätteiden tuotantoa vähentäviä ratkaisuja.
- vähentävät liikakulutusta ja kestävä elämäntyyliä niin pohjoisessa kuin etelässä, ja painostavat vauraita teollisuusmaita alentamaan kulutustaan ja saastuttamistaan 90 prosentilla.
- vaativat toimenpiteitä työterveyden ja –turvallisuuden turvaamiseksi, kuten myös työntekijäkeskeistä työolojen seurantaa.
- vaativat toimenpiteitä työtaturmien ja loukkaantumisten ehkäisemiseksi työpaikalla, yhteisössä ja kotona.

-torjuvat elämänmuotojen patentit ja vastustavat perinteisten ja alkuperäiskansojen omistamien luonnonvarojen ja -tietouden ryöstämistä.

-kehittävät ihmiskeskeisiä ja yhteisölähtöisiä ympäristö- ja yhteiskuntakehityksen mittareita, sekä vaativat sellaisten tarkastusmenetelmien kehittelyä ja käyttöönottoa, jotka mittaavat ympäristön vahingoittumista ja väestön terveydentilaa säännöllisesti.

Sota, väkivalta, levottomuudet ja luonnonmullistukset

Sota, väkivalta, levottomuudet ja luonnonmullistukset hävittävät yhteisöjä ja tuhoavat ihmisarvoa. Ne vaikuttavat ankarasti yhteisöjen jäsenten, erityisesti lasten ja naisten, fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Lisääntynyt aseiden hankinta sekä aggressiivinen ja korruptoitunut kansainvälinen asekauppa heikentävät sosiaalista, poliittista ja taloudellista vakautta ja voimavarojen sijoittamista sosiaalisektorille.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

-tukevat kampanjoita ja liikkeitä rauhan ja aseidenriisunnan puolesta.

-tukevat hyökkäyspolitiikkaa vastustavia kampanjoita, sekä kampanjoita joukkotuhoaseita ja muita aseita, kuten maamiinoja koskevaa kehittelyä, tuotantoa, kokeita ja käyttöä vastaan.

-tukevat ihmisten aloitteita oikeudenmukaisen ja kestävän rauhan saavuttamiseksi, erityisesti sisällissotia ja kansanmurhan kokeneissa maissa.

-tuomitsevat lapsisotilaiden käytön ja lasten ja naisten pahoinpitelyn, raiskaamisen, kiduttamisen ja surmaamisen.

-vaativat miehityksen lopettamista ihmisarvoa alentavana systeeminä

-vastustavat humanitaaristen avustusoperaatioiden militarisoitua.

-vaativat YK:n Turvallisuusneuvoston perusteellista uudistamista sen toiminnan demokratisoimiseksi

-vaativat, että Yhdistyneet Kansakunnat ja yksittäiset valtiot luopuvat kaikenlaisista sanktioista, jotka voivat vahingoittaa siviiliväestöjen terveyttä.

-kannustavat itsenäisiä kansalaisaloitteita, jotka julistavat kaupunginosia, yhteisöjä ja kaupunkeja rauhanalueiksi ja aseettomiksi vyöhykkeiksi

-tukevat toimenpiteitä ja kampanjoita, joiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja vähentää erityisesti miesten aggressiivista ja väkivaltaista käytöstä sekä edistää rauhanomaista rinnakkaiseloa.

-tukevat toimenpiteitä ja kampanjoita, joiden tarkoituksena on ehkäistä luonnonmullistuksia ja vähentää näiden aiheuttamaa ihmisten kärsimystä.

Ihmiskeskeinen terveydenhuoltosektori

Vaadimme yleisen ja kattavan perusterveydenhoidon järjestämistä sen käyttäjien maksukykyyn katsomatta. Terveyspalvelujen on oltava demokraattisia ja vastuunalaisia. Terveyssektorille on suunnattava riittävästi voimavaroja tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

- vastustavat sekä kansainvälisiä että kansallisia poliittisia suunnitelmia terveydenhuollon yksityistämiselle ja sen kauppatavaraksi tekemiselle.
- vaativat hallituksia edistämään, rahoittamaan ja tarjoamaan kattavaa perusterveydenhoitoa tehokkaimpana keinona terveysongelmien ratkaisemiseksi ja julkisten terveyspalvelujen ilmaisen ja yleisen saatavuuden takaamiseksi.
- painostavat hallituksia hyväksymään ja toimeenpanemaan kansalliset terveys- ja lääkepoliittiset säädökset sekä valvomaan niiden noudattamista.
- vaativat hallituksia vastustamaan julkisten terveyspalvelujen yksityistämistä ja säätelemään tehokkaasti yksityisen lääkintäsektorin palveluja, mukaan lukien hyväntekeväisyysjärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen tuottamat palvelut
- vaativat Maailman Terveysjärjestön (WHO) perusteellista uudistamista siten, että se vastaa terveyshaasteisiin köyhiä hyödyttävällä tavalla, että se välttää vertikaalisia menettelytapoja, että se varmistaa monisektorisen työskentelyn, että se huomioi kansalaisjärjestöjen osallistumisen Maailman Terveyskokoukseen toimintaan ja että se takaa riippumattomuuden yksityisintresseistä.
- edistävät, tukevat ja aloittavat toimia, jotka suosivat kansanvaltaa ja –valvontaa terveyttä koskevassa päätöksenteossa kaikilla tasoilla, myös potilas- ja kuluttajaoikeudet mukaan lukien.
- tukevat, tunnistavat sekä edistävät perinteistä kokonaisvaltaista terveydenhoitoa ja sen harjoittajia, ja sen yhdistämistä perusterveydenhuollon kanssa.
- vaativat muutoksia terveydenhoidon ammattilaisten koulutukseen. Tarkoituksena on saada terveydenhoidon ammattilaisia, jotka osaavat toimia ongelmalähtöisemmin ja käytännöllisemmin, jotka ymmärtävät paremmin globaalien tekijöiden vaikutuksia yhteisöihinsä, jotka ovat motivoituneet työskentelemään yhteistyössä ja sopusoinnussa yhteisöjen kanssa ja kunnioittavat niitä erilaisuuksineen.
- kyseenalaistavat lääkintä - ja terveysteknologiat (lääkkeet mukaan lukien), ja vaativat niiden alistamisen ihmisten terveystarpeisiin.
- vaativat, että vastuunalaiset laitokset suorittavat terveyttä koskevan tutkimuksen, mukaan lukien genetiikka-, lääke- ja siitosteknologiatutkimuksen, osallistavalla ja tarpeisiin

perustuvalla tavalla. Tutkimustoiminnan on oltava ihmis- ja kansanterveyslähtöinen ja kunnioitettava yleisiä eettisiä periaatteita.

-tukevat ihmisten oikeutta lisääntymiseen ja seksuaaliseen itsemääräämiseen ja vastustavat pakottavia määräyksiä sisältävää väestö- ja perhesuunnittelupolitiikkaa. Tämä tuki koskee myös oikeutta kaikkiin turvallisiin ja tehokkaisiin ehkäisy- ja syntyvyydensäätelykeinoihin.

Kohti terveellistä maailmaa ja ihmisten osallistumista

Vahvat kansalaisjärjestöt ja –liikkeet ovat olennaisia demokraattisemmalle, läpinäkyvämmälle ja avoimemmalle päätöksenteolle. Ihmisten kansalais-, poliittisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien takaaminen on keskeistä. Vaikka terveys- ja ihmisoikeuksien edistäminen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi on etupäässä hallitusten tehtävä, on laajalla joukolla kansalaisryhmiä ja –liikkeitä sekä tiedotusvälineitä tärkeä tehtävä varmistaa ihmisten valta ja valvonta poliittisten päätösten kehittämissä ja näiden toimeenpanon tarkkailussa.

Vetoamme maailman ihmisiin, että he

-muodostavat ja vahvistavat kansalaisjärjestöjä ajattelun ja toiminnan perustan luomiseksi.

-edistävät, tukevat ja aloittavat toimintaa, joka kannustaa ihmisiä osallistumaan julkisia palveluja koskevaan päätöksentekoon kaikilla tasoilla.

-vaativat kansalaisjärjestöille edustusta terveyttä koskevissa paikallisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä keskusteluelimissä.

-tukevat paikallisia pyrkimyksiä demokraattiseen osallistumiseen maailmanlaajuisten solidaarisuusverkostojen avulla

KANSALAISTEN TERVEYSKOKOUS JA TERVEYSJULISTUS

Kansalaisten terveyskokouksen (PHA) aloittamisesta oli keskusteltu yli kymmenen vuotta. Vuonna 1998 useat kansalaisjärjestöt aloittivat PHA-prosessin; laajamittainen kansainvälinen kokous pidettiin Bangladeshissa vuoden 2000 lopussa. Kokouksen järjestämisen yhteydessä käynnistettiin eri toimenpiteitä, mm. aluetyöryhmiä, terveyteen liittyvien kertomusten keruuta ihmisiltä ja terveysjulistuksen luonnoksen valmistelua.

Tämä julistus perustuu kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen näkemyksiin eri puolilta maailmaa. Se on hyväksytty ja esitetty allekirjoitettavaksi Kansalaisten terveyskokouksen yhteydessä Savarissa, Bangladeshissa, joulukuussa 2000.

Tämä julistus tuo esiin yhteisen toiveemme ja visiomme paremmasta, terveellisemmästä maailmasta, sekä vetoomuksemme määrätietoisien toiminnan puolesta. Se on väline keskustelua ja toimintaa varten sekä kohtaamispiste, jonka ympärille maailmanlaajuinen kansalaisliike voi muodostua ja jossa uusia verkostoja ja yhteenliittymiä voi syntyä.

LIITY MUKAAN – ALLEKIRJOITA JULISTUS

Me haastamme kaikki henkilöt ja järjestöt liittymään tähän globaaliin liikkeeseen, allekirjoittamaan Kansalaisten terveysjulistus ja auttamaan sen toimeenpanemisessa. Kysy lisää: PHA sihteeristö, Bangladesh, s-posti: gksavar@citechco.net, Suomessa Kansainvälinen solidaarisuussäätiö, p. 09-7011200 tai s-posti: miia.nuikka@finsolid.fi

Korjaus

Kansalaisten terveysjulistuksen allekirjoittamisen jälkeen 8.12.2000 luonnoksesta vastanneelle työryhmälle huomautettiin, että kohdat no. 1 ja 2. Taloudelliset haasteet-otsakkeen alla voitaisiin tulkita WTO:n ajamaa sosiaalilauseketta puoltaviksi. WTO:n ajama sosiaalilauseke pyrkii vahvistamaan WTO:ta ja sen uusliberaaleja tavoitteita. Koska Kansalaisten terveyskokous vaatii WTO:n ja globaalin kauppajärjestelmän muuttamista, molemmat pykälät muokattiin ja korjattiin. Sotaa, väkivaltaa ja levottomuuksia koskevaan osaan lisättiin luonnonmullistukset. Uusi kohta, no. 5, lisättiin vaatimuksena so tilaallisten miehitysten lopettamiseksi. Kohta no. 7 on nyt no. 8, ja vaatimuksena *on kaikenlaisista* sanktioista luopuminen. Lisättiin myös uusi kohta no. 11 luonnon mullistuksista.